



# Voor een ambitieus energiebesparingsbeleid

– Visietekst



**Bond Beter Leefmilieu**  
KOEPEL VAN MILIEUVERENIGINGEN Vlaanderen vzw



Energy Saving  
**Pioneers**



Energy Saving  
**Pioneers**

# Energy Saving Pioneers brengt milieubeweging, bedrijven en organisaties samen voor energiebesparing



**In de coalitie Energy Saving Pioneers (ESP) brengt Bond Beter Leefmilieu voorlopers in energiebesparing samen. De coalitie roept op tot een ambitieus energiebesparingsbeleid in België en Europa. Samen ijveren de leden voor een omzetting van de Energie Efficiëntie Richtlijn (2012/27/EU) in nationale en gewestelijke wetgeving en Europese energie- en klimaatdoelstellingen voor 2030 die leiden tot maximale energiebesparing. Alle leden van deze coalitie - zowel ondernemingen, lokale besturen als de milieubeweging en uiteenlopende organisaties - benadrukken daarbij de ecologische, sociale en economische meerwaarde van energiebesparing.**

Ondanks de genomen maatregelen en het bestaande beleid, blijft er in België nog een groot energiebesparingspotentieel in de industrie, het gebouwenbestand en het transport. Als energie-intensieve regio hebben we er alle belang bij om de energievraag te beperken. Dit is niet alleen essentieel in de strijd tegen de klimaatverandering, het zorgt voor een structureel lagere energiefactuur en stimuleert de werkgelegenheid. Op die manier stimuleert een ambitieus beleid voor energiebesparing de welvaart. Als we tegen 2030 41% energie besparen, daalt de uitstoot van broeikasgassen met minstens 49% ten opzichte van 1990<sup>1</sup>. Bovendien kunnen huishoudens en industrie op Europees niveau tegen 2030 jaarlijks 239 miljard euro besparen dankzij een lagere energiefactuur<sup>2</sup>. Dat sterkt de koopkracht van de bevolking en de concurrentiepositie van onze bedrijven, zowel op Europees als internationaal niveau. Ten slotte stimuleert een ambitieus energiebesparingsbeleid de werkgelegenheid over heel Europa. De Europese Commissie becijferde dat een ambitieuze omzetting van de Europese energie-efficiëntie richtlijn voor 400.000 extra jobs kan zorgen tegen 2020<sup>3</sup>.

Bij het uitzetten van een ambitieus energiebesparingsbeleid op lange termijn, vragen alle ESP-partners aandacht voor de volgende beleidsaanbevelingen. Elke aanbeveling wordt in wat volgt kort toegelicht.

---

<sup>1</sup> Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research (ISI) (2013, October 4). Analysis of a European Reference Target System for 2030

<sup>2</sup> Fraunhofer ISI (2012). Concrete Paths of the European Union to the 2 C Scenario

<sup>3</sup> European Commission, Impact Assessment – EU Energy Efficiency Directive, SEC (2011)779

# 1 Stel een bindende en ambitieuze energiebesparingsdoelstelling centraal.

Gebouwen en industrie<sup>4</sup> kunnen nog veel energie besparen. Om dit potentieel optimaal te benutten moeten verschillende beleidsniveaus een ambitieuze en macro-economisch verantwoorde energiebesparingsdoelstelling centraal stellen. Een concrete en bindende energiebesparingsdoelstelling met de juiste beleidsinstrumenten en ondersteund door wetgeving, is immers de beste garantie voor resultaat. Enkel een doelstelling voor de vermindering van broeikasgassen of indicatieve doelstellingen volstaan niet om het volledige energiebesparingspotentieel te ontsluiten.

**De regeringen van dit land moeten helpen de Europese energiebesparingsdoelstelling van 20% tegen 2020 te realiseren. Dit is nodig om de concurrentiepositie van onze economie, zowel op Europees als internationaal niveau te vrijwaren. Daarnaast verwachten we van België en haar gewesten een vooruitstrevende positie tijdens de Europese debatten over de energie- en klimaatdoelstellingen voor 2030. Deze coalitie vraagt een bindende Europese energiebesparingsdoelstelling van 40% t.o.v. 1990<sup>5</sup>.**

---

<sup>4</sup> Ook in de sector transport ligt nog een groot energiebesparingspotentieel onaangeroerd. Energy Saving Pioneers focust op energiebesparing in de industrie en het gebouwenbestand. Er worden voorlopig geen uitspraken gedaan over andere domeinen zoals transport.

<sup>5</sup> Volgens de berekeningen van het Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research (Fraunhofer ISI) heeft de EU een kosten-efficiënt energiebesparingspotentieel van 41% tegen 2030. [BRON: Fraunhofer ISI (2013, October 4). Analysis of a European Reference Target System for 2030]

## 2 Implementeer een portfolio van structurele maatregelen voor nieuwe energiebesparing.

Er is een nood aan een coherente set van ambitieuze structurele maatregelen die zorgen voor nieuwe energiebesparingen. Die set bestaat zowel uit ondersteuningsmechanismen als verplichtingen. Ondersteuningsmechanismen zijn belangrijk om het gebruik van energiebesparende diensten en producten aan te moedigen. Dergelijke vrijwillige instrumenten kunnen bijdragen aan het halen van de doelstellingen, maar horen thuis in een breder beleidskader. Daarom moet een periode van ondersteuning vooraf gaan aan verplichte normen en standaarden, omdat regulering nodig is om de achterblijvers mee te krijgen. In de opvolging van die nieuwe verplichtingen staat monitoring en opvolging centraal. Alleen zo kan de effectiviteit van die maatregelen en het gewenste resultaat gegarandeerd worden.

## 3 Stimuleer energiebesparing in het gebouwenbestand.

In gebouwen kunnen we nog veel energie besparen. Door zowel bij nieuwbouw als renovatie te vertrekken van een langetermijnvisie, ga je toekomstgericht en kostenefficiënt te werk. Daarbij staat het principe van 'trias energetica' centraal. Begin met het minimaliseren van de netto-energiebehoefte van het gebouw. Bij de volgende stap vul je de resterende energiebehoefte in met hernieuwbare energie. Pas als laatste gebruik je duurzame energieproductie op basis van niet-hernieuwbare energiebronnen. Die denkwijze moet gepromoot worden bij alle stakeholders; overheid, bouwheren en de bouwsector.

Om het energiegebruik van een gebouw zo nauwgezet mogelijk te meten volstaat de huidige performantie-indicator niet; een realistischere benadering is gewenst. De norm netto-energiebehoefte drukt het energiegebruik van een gebouw beter uit. De huidige performantie-indicator houdt enkel rekening met het theoretisch energiegebruik per oppervlakte-eenheid. Een meer accurate benadering zou zowel de efficiëntie van het gebouw als van het gedrag vatten. Het werkelijk gemeten energiegebruik moet rekening houden met de activiteit en productiviteit (bijvoorbeeld het aantal gebruikers/bewoners) in een gebouw. Een benadering met een wetenschappelijke grondslag is daarom een interessante denkpiste. Het mag echter geen vrijgeleide worden om ondoordacht toe te passen.

### 3.1. ONTWIKKEL EEN LANGETERMIJNSTRATEGIE VOOR 80% ENERGIEBESPARING IN GEBOUWEN TEGEN 2050

Een grootschalige en diepgaande energierenovatie van gebouwen is een essentieel onderdeel van de Europese doelstelling om de uitstoot van broeikasgassen tegen 2050 met 80 tot 95% t.o.v. 1990 te verminderen<sup>6</sup>. Dit streven zette de Europese Commissie uiteen in de "Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050" van. Naast definitief een einde maken aan de mentaliteit van te ruim bouwen (waarbij de grootte van een gebouw niet wordt afgestemd op bruikbaar volume en het aantal bewoners) moeten diepgaande renovaties de standaard zijn om een 'lock-in' effect te vermijden. Om de doelstellingen van de routekaart te bereiken is er over de periode tot 2050 nood aan renovatiedoelstellingen van 2,5-3% per jaar van het volledig gebouwenbestand (zowel publiek als privaat)<sup>7</sup>. Diepgaande renovaties moeten indien technisch haalbaar, resulteren in een verbeterde energieprestatie van het gebouw in overeenstemming met de passiefhuisstandaard. Een andere manier om een diepgaande renovatie te definiëren is een ingreep waarbij het energiegebruik van het gebouw vermindert met minstens 75% ten opzichte van de uitgangssituatie. Het gevolg is een comfortabeler en kwalitatiever gebouwenbestand. Op die manier kan de energievraag in het totale gebouwenbestand (nieuwbouw en renovatie) verminderen met minstens 80% tegen 2050<sup>8</sup>.

---

<sup>6</sup> Europese Commissie (2012, 15 maart). Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050 (COM(2011) 112 definitief)

<sup>7</sup> Dit cijfer is gebaseerd o.b.v. twee rapporten. Het Buildings Performance Institute Europe geeft in zijn rapport "A guide to developing strategies for building energy renovation" aan dat een renovatiegraad nodig is van tussen de 2,5% en 3% om het gehele Europese gebouwenbestand te renoveren tegen 2050. Het wordt als volgt verwoord: "the timeframe of 2050 is also consistent with typical replacement cycles of major building equipment and components, which suggest that it will take 30-40 years to substantially renovate national building stocks. This corresponds to a renovation rate of around 2,5-3% p.a., a significant increase from the prevailing rates of around 1% p.a. in most countries (as identified by BPIE's 2011 survey)". [Bron: BPIE (2013, februari). A guide to developing strategies for building energy renovation]

Daarnaast wordt in het rapport "Scenarios for a low carbon Belgium by 2050" opgesteld door VITO en CLIMACT, berekend dat een renovatiegraad van 2,5% er voor zorgt dat alle huizen (dus nog niet het gehele gebouwenbestand) tegen 2050 gerenoveerd zijn. Het rapport stelt: "through appropriate supporting schemes almost all houses can be renovated by 2050 except some of the historical buildings (average renovation rate between 2010-2050 of about 2.5% compared to 1% historical renovation rate)". [Bron: VITO, CLIMACT (2013, november). Scenarios for a Low Carbon Belgium by 2050]

<sup>8</sup> Het rapport "A guide to developing strategies for building energy renovation" van het Buildings Performance Institute Europe (BPIE) geeft aan dat indien men een renovatiegraad hanteert van 2,5-3% p.a. met diepgaande renovaties, er een energiebesparing kan gerealiseerd worden tussen de 60-90% tegen 2050. Indien de renovaties de BEN-norm hanteren, kan een besparing gerealiseerd worden van minstens 90% tegen 2050.

### **3.2. VOORZIE FINANCIËLE ONDERSTEUNING: VOLDOENDE, STABIEL EN OP MAAT**

Om het aandeel doorgedreven energierenovaties, of sloop in combinatie met passiefhuisbouw of energieneutrale nieuwbouw stelselmatig op te drijven, is doordachte ondersteuning vereist. Er blijft een nood aan doelgroepgerichte en effectieve sensibiliseringscampagnes om burgers en bedrijven aan te sporen energiezuinig te renoveren. Het toepassen van energiebesparende maatregelen botst vaak op een initiële meerkost van de investering. Om die drempel te overwinnen is er nood aan financiële stimuli.

Financiële ondersteuning moet ingebed worden in een stabiel beleidskader dat zich afspeelt over een langere termijn. Dat verlaagt de investeringsdrempel, biedt zekerheid aan de investeerder en spoort aan tot het zo snel mogelijk uitvoeren van de maatregelen. Hierbij moet ook aandacht gaan naar de bevolkingsgroepen die niet de financiële middelen hebben om deze investeringen uit te voeren, maar die net met een verlaagde energiefactuur het meest gebaat zijn. Een ondersteuningsbeleid gaat nieuwe verplichtingen vooraf.

Zowel de klassieke als innovatieve financiële ondersteuningsmechanismen kunnen een oplossing op maat bieden. Het toekennen van klassieke financiële ondersteuningsmechanismen (subsidies, premies, enzovoort) moet gericht zijn op structurele innovatie en voorlopers. De financiële stimulus moet stabiel zijn en dus over een langere termijn gehandhaafd worden door een duidelijk - bijvoorbeeld degressief - verloop uit te stippelen. Dit uitdoofbeleid of verstremingstraject stimuleert zowel innovatie als gebruik van het product of de dienst en werkt positief in op de algemene bewustwording. Om financiering goed af te stemmen op de realiteit en oversubsidiëring te voorkomen, moet je rekening houden met de rendabiliteit van de investering. In het bijzonder moet de overheid meer steun geven aan doorgedreven totaalrenovaties, die ook stapsgewijs uitgevoerd kunnen worden. Een deel van de middelen voor klassieke ondersteuning kan voortvloeien uit de inkomsten van het Europees emissiehandelssysteem.

Innovatieve financieringsmodellen verdienen meer aandacht. Ze bieden heel wat voordelen zowel voor de investeerder als voor de uitvoerder. Zo zou de overheid derdepartijfinanciering kunnen stimuleren door garanties te bieden aan een Energy Performance Contract en dus op de haalbaarheid van het rendabel aanboren van het energiebesparingspotentieel. Energy Service Companies (ESCO's) hebben te kampen met een vertrouwensprobleem en kunnen een garantie op haalbaarheid vanuit de overheid goed gebruiken. Ten slotte verdienen concepten zoals de groene leningen, of initiatieven van het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost (FRGE), het SVK (Sociaal Verhuur Kantoor), en burgercoöperaties, meer aandacht en stimulering.

### 3.3. STEL MINIMALE ENERGIEPRESTATIENORMEN VOOR BESTAANDE GEBOUWEN

De gebrekkige kwaliteit van het energieprestatiecertificaat (EPC) zorgt voor een onvolledig inzicht in het energiegebruik van een gebouw. Dit verhindert de mogelijkheid om gepaste maatregelen te nemen. Een dergelijk certificaat zou aan de basis moeten liggen van een energieplan en zo een volwaardige energie-audit evenaren. Met een verbeterde kwaliteit, kan het EPC of een gelijkaardig instrument worden ingezet als normerend instrument, waarbij een minimale EPC-score als voorwaarde geldt voor verkoop of verhuur van een gebouw. Een dergelijke aanpak helpt mee aan het overwinnen van de drempel van verhuurders om energiezuinig te renoveren.

De Vlaamse wooncode is een geschikt beleidskader om dit normerend instrument in op te nemen. Naast de minimale dakisolatienormen, moet de code ook minimale eisen voor de verwarmingsinstallatie en het buitenschrijnwerk van huurwoningen opleggen. De introductie van deze verplichtingen moet stelselmatig gebeuren. Sociaal flankerend beleid moet een garantie geven aan de beschikbaarheid van bewoonbare woningen.

### 3.4. STIMULEER COLLECTIEVE RENOVATIE

Om de renovatiegraad op te drijven, synergieën maximaal te benutten en de kostprijs te drukken, vragen we een focus op collectieve renovatie. Wijkgerichte maatregelen kunnen rekening houden met de wisselwerking tussen verschillende energiemaatregelen. Zo kan een globale aanpak bijvoorbeeld de graad van energiebesparingsmaatregelen en de nood aan bijhorende aanpassingen aan elektriciteit- en warmtelevering (zoals warmtenetten) op elkaar afstemmen. Een integrale aanpak door ketensamenwerking en sterk toenemende afname zorgt voor een schaalvergroting en drukt de kost van renovatie en nieuwbouw.

### 3.5. VERSCHERP AMBITIENIVEAU NIEUWE GEBOUWEN

De nieuwe Europese richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen voorziet dat alle nieuwe gebouwen vanaf 2021 bijna energieneutraal (BEN) moeten zijn. Voor de overheid geldt dat nieuwe gebouwen waar ze eigenaar van is en waar overheidsinstanties in gehuisvest zijn, vanaf 2019 aan de BEN-norm moeten voldoen<sup>9</sup>. Brussel neemt hierin een voorlopersrol en legt een stappenplan op naar luchtdichtheid en isolatie volgens de passiefhuisprincipes vanaf 2015. Vlaanderen kan en moet dit voorbeeld volgen. Gebouwen die vandaag gebouwd worden, staan er immers nog in 2050. Bijvoorbeeld verhoogde visibiliteit of financiële stimuli moet de voorlopers in energiebesparing ondersteunen (zie 3.2). Zeker nu de federale regering de fiscale aftrek voor het drastisch verlagen van de netto-energiebehoefte van gebouwen afschafte (zoals voor lage-energiewoningen, passiefhuizen en nulenergiewoningen).

---

<sup>9</sup> Vlaams Energieagentschap (2012). Actieplan bijna-energieneutrale gebouwen. Geraadpleegd op 27 februari via [http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/epb/BEN/Actieplan\\_BEN\\_versie\\_juni2012.pdf](http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/epb/BEN/Actieplan_BEN_versie_juni2012.pdf)



## 4 Stimuleer energiebesparing in bedrijven.

Om het concurrentievermogen van onze industrie te versterken, is het ook hier cruciaal om zoveel mogelijk energie te besparen. In tegenstelling tot de globale energieprijzen waar we geen vat op hebben, hebben we wel controle over ons eigen energiegebruik.

### 4.1. STEL EEN AFGESTEMDE SET ONDERSTEUNINGSMECHANISMEN SAMEN

Rendabele investeringen in energiebesparing blijven ondanks haalbare terugverdientijden onuitgevoerd. Meer financiële ruimte kan ervoor zorgen dat dergelijke investeringen hoger op de prioriteitenlijst komen te staan. Het hiervoor essentiële budget kan de overheid vrijmaken door innovatieve ondersteuningsmechanismen, zoals groene leningen en derde partijfinanciering. De overheid kan de werking van dergelijke mechanismen stimuleren door de haalbaarheid van het energiebesparingspotentieel te garanderen of de werking van een Energy Performance Contract.

Ook klassieke financiële ondersteuningsmechanismen (subsidies, premies, fiscale maatregelen, enzovoort) zijn van toepassing en moeten zich richten op structurele innovatie en voorlopers. Een uitdoofbeleid of verstrengingstraject voor het financieel ondersteuningsbeleid voorziet zekerheid voor de investeerder. Om klassieke financiering goed af te stemmen op de realiteit en oversubsidiëring te voorkomen, moet de rendabiliteit van de investering in acht worden genomen. Een deel van de middelen voor de klassieke ondersteuning kan voortvloeien uit de inkomsten uit veiling van rechten uit het Europees emissiehandelssysteem.

### 4.2. GEEF MEER AANDACHT AAN KMO'S

Energiebesparing binnen kmo's moet meer aandacht krijgen. Energie en de besparing ervan, behoort zelden tot de kerntaak van deze ondernemingen en dat vormt nog te vaak een drempel. Toch kan deze groep nog veel energie besparen. Daarom verdient hij dus extra aandacht door afgestemde sensibilisering- en informatiecampagnes, meer visibiliteit voor zowel de onderneming als genomen maatregelen, expert-advies en alternatieve financiële stimuli. Zeker bij deze doelgroep is het van belang om structurele ondersteuning te voorzien in de opvolging van audits en projecten.

#### **4.3. VERZEKER HET OMZETTEN VAN ENERGIEAUDITS IN MAATREGELEN**

Energieaudits zijn het uitgelezen instrument om het energiebesparingspotentieel in kaart te brengen. Laat ze daarom regelmatig uitvoeren op een kwaliteitsvolle en onafhankelijke wijze, door een externe partij met kennis van zaken. Een energieaudit moet resulteren in concrete maatregelen. Koppel de steun voor een audit daarom best aan de uitvoering van de voorgestelde maatregelen. Zet in op een energiebeheersysteem, met een gestructureerde visie en aandacht voor een systeemaanpak wat leidt tot continue verbetering (zo kan de koppeling tussen ISO 50001 certificering met bepaalde incentives leiden tot verbeteringen van efficiëntie).

#### **4.4. VOORZIE ENERGIEBELEIDSOVEREENKOMSTEN VAN EEN DUIDELIJK RESULTAAT**

Energiebeleidsovereenkomsten met de industrie hebben nood aan een duidelijk kwantificeerbare resultaatsverbintenis. Zo kan de beleidsmaker de vinger aan de pols houden en waar nodig inspanningen aanmoedigen en bijsturen. Evaluatie maakt duidelijk welke resultaten toe te schrijven zijn aan de overeenkomsten en welke steunmaatregelen geschikt zijn en overeenkomen met de geleverde inspanningen. Dergelijke steunmaatregelen moeten energiebesparing stimuleren en niet, zoals accijnsverlaging op brandstof, tegenwerken.

#### **4.5. VERSCHERP HET AMBITIENIVEAU VAN HET ENERGIEBESLUIT**

Om het energiebesparingspotentieel optimaal te ontsluiten mag het energiebesparingsbeleid voor onze ondernemingen niet enkel vrijblijvend zijn. Het is daarom van belang dat verplichtende ambitieuze maatregelen hardnekkige drempels wegwerken. De groep van ondernemingen die verplicht worden om een vierjarig energieplan op te stellen en rendabele maatregelen uit te voeren, moet de overheid uitbreiden. Daarnaast moet ze de ondergrens voor rendabele maatregelen op een continue wijze objectief evalueren en waar nodig de interne-opbrengstvoet (IRR) aanscherpen. Een absolute waarde voor het bepalen van de IRR is niet de aangewezen methode, omdat ze de financieel-economische situatie (bijvoorbeeld de OLO op 10 jaar) niet volgt.

## **5 Maak nuttig gebruik van restwarmte.**

We laten nog veel restwarmte verloren gaan. Aangezien het benutten van restwarmte een kostenefficiënte klimaat- en energiemaatregel is, moet de overheid hier dus dringend werk van maken. Op dit moment zit de grootschalige benutting van restwarmte vast in een kluwen van administratieve, juridische en financiële belemmeringen. Een betere samenwerking tussen de departementen ruimtelijke ordening, milieu en energie biedt een oplossing. Warmtekaarten moeten warmtevraag en -potentieel in Vlaanderen documenteren. Onderzoek naar de haalbaarheid van het gebruik van de restwarmte moet rekening houden met een kosten-batenanalyse die de sociaaleconomische en

ecologische return bevat. Ondersteuning (via een wetgevend kader en/of financiering) moet het potentieel helpen benutten. Het wetgevend kader moet een regeling voor beheer van netten en van de kostprijs van de geleverde restwarmte bevatten. Ook de juridische regeling voor warmtenetten moet beter zodat ze onder meer hun plaats krijgen in VLAREM en de ruimtelijke plannen.

## 6 Zet in op flexibiliteit en vraagsturing.

Om een duurzaam energiesysteem te ontwikkelen, is flexibiliteit noodzakelijk. De verregaande integratie van verschillende – variabele en flexibele – hernieuwbare energiebronnen leidt tot een decentraal systeem waarbij de grens tussen verbruiker en gebruiker vervaagt. We hebben dus een 'slimmer' net nodig dat vraag en aanbod beter op elkaar afstemt om zo een stabiele elektriciteitsvoorziening te garanderen. Dit vraagt maatregelen, zoals automatisering en vraagsturing afgestemd op het aanbod van energie. Op momenten dat er zon en wind in overvloed is, moeten we deze beschikbare energie volop gebruiken. Dit kan bijvoorbeeld door het automatisch aanzetten van huishoudtoestellen. Energiegebruik in gebouwen moet daarom slimmer worden. De opslag van energie moet een buffer voorzien in het systeem. Bij gebrek aan energie moeten we gebruik ontmoedigen en de opgeslagen energie benutten.

## 7 Investeer in jobs en opleiding.

Een ambitieus energiebesparingsbeleid stimuleert de werkgelegenheid. Het creëert tot 400.000 extra jobs tegen 2020 over heel Europa<sup>10</sup>. Om zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen, moet de creatie van lokale meerwaarde centraal staan. Lokaal produceren, onderzoek en ontwikkeling en het promoten van energiebesparende producten en diensten moet de overheid dus aantrekkelijk maken.

---

<sup>10</sup> European Commission, Impact Assessment – EU Energy Efficiency Directive, SEC (2011)779

Energiebesparing moet een evidentie worden in het onderwijs in haar geheel, zowel in het basis- als voortgezet onderwijs. Om duurzame werkgelegenheid te creëren, moet energiebesparing een prominente en expliciete plek krijgen in het lespakket van (beroeps)opleidingen. Om ontwikkelingen van nieuwe technologieën en producten, installatiemethoden en de meerwaarde op vlak van veiligheid en comfort te kunnen opvolgen, moeten we permanente bijscholing voorzien. Zo wordt aandacht voor energiegebruik in het werkveld een evidentie. Dergelijke opleiding heeft een positief effect

op de productiviteit en het opleidingsniveau van werknemers. Hiervoor moet de overheid de nodige samenwerking opzetten met de verschillende opleidingscentra (zoals onder andere VDAB, Edutec, Cevora en Syntra). Een onafhankelijk goedkeuringsinstituut moet de kwaliteit van producten en technieken die aan bod komen tijdens de opleidingen garanderen.

Onderzoek en ontwikkeling, en innovatie zorgen voor de ontwikkeling van kostenefficiënte energiebesparingsmaatregelen. Interessante domeinen zoals restwarmte, warmteopslag, optimale regeling van installaties, maar ook sociale innovaties zoals gebruikersgedrag en wijkrenovaties verdienen verregaand onderzoek. Gerichte steun aan het innovatieproces moet de leercurve versnellen. Zo neemt de productiekost af, kan het schaalvoordeel sneller optreden en daalt de kostprijs van een product, dienst of techniek. Dat bevordert uiteindelijk het gebruik en maakt investeren in energiebesparing haalbaarder. Bij innovatie is het belangrijk uiteenlopende stakeholders (kenniscentra, lokale overheden, ondernemers, enzovoort) te betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering. Ook navolgers moeten toegang hebben tot de resultaten van wetenschappelijk onderzoek.

## **8** Streef naar eenduidig en transparant beleid.

Het beleid met betrekking tot energiebesparing is verspreid over verschillende beleidsdomeinen en -niveaus. Voornamelijk het kluwen van financiële stimuli, het gebrek aan visie en stabiele maatregelen en de verspreide verantwoordelijkheden bemoeilijkt een optimaal gebruik van de maatregelen. Samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus, tussen overheid- en semioverheidsinstanties en tussen de overheid, het maatschappelijk middenveld en het bedrijfsleven is essentieel. Hier komt de nood aan eenduidig, transparant en effectief beleid het sterkst naar boven. Vermijd complexe aanvraagprocedures en voorwaarden. In het kader van een ambitieus energie- en klimaatbeleid dat zich over een lange termijn afspeelt, moet de overheid beleidsdomeinen en -niveaus op elkaar afstemmen.

## 9 Vervul als overheid een voorlopersrol.

Momenteel missen we een duidelijk voorlopersbeleid vanuit de overheid. Nieuwe overheidsgebouwen zouden vanaf nu minstens BEN moeten zijn, waarvan in optimaal scenario de netto energiebehoefte overeenkomt met die van passiefbouw. Bij de realisatie van overheidsgebouwen, renovatie of nieuwbouw, is een interactie of overkoepelende coördinatie met een platform van deskundigen meer dan aangewezen. Dit platform kan bestaan uit meerdere, in tijd wisselende en daardoor elkaars niveau verhogende, veelzijdige experts uit zowel onderzoek, praktijkontwerp als uitvoering. Dit platform kan garant staan voor een opbouw in open communicatie en multidisciplinaire interactie van kennis en implementatievaardigheid. Want een eenduidige wisselwerking tussen onderzoek en praktijk in beide richtingen is meer dan ooit nodig om beide op kwaliteitsvolle kruisnelheid te krijgen. Het overheidsgebouwenbestand is hiervoor het uitgelezen terrein. Het goed meten, documentatie en aanwending van de realisaties als praktijkvoorbeeld in onderzoek, draagt sterk bij tot het zo evidente 'leading by example' effect dat hier voor het rapen ligt. En de terugkoppeling naar het onderwijs en de praktijk volgt hier nagenoeg spontaan uit.

De focus op duurzaam energiegebruik moet ook tot uiting komen in overheidsaankopen. Op die manier drukt de overheid haar eigen energiefactuur en stimuleert ze de markt in de afname van energiezuinige diensten en producten. De focus in haar aanbestedingen moet liggen op kwaliteit, innovatie en de milieukost van producten en diensten. Ook in haar communicatie en besluitvorming moet de overheid rekening houden met de sociale, economische en ecologische meerwaarde van energiebesparing.

## 10 Betrek stakeholders actief bij de ontwikkeling en uitvoering.

Om de effectiviteit van het beleid te garanderen is participatie van stakeholders bij de ontwikkeling en uitvoering van het energiebesparingsbeleid cruciaal. De coalitie Energy Saving Pioneers is daarvoor de uitgelezen partner. De coalitie die zowel ondernemingen, lokale besturen als de milieubeweging en uiteenlopende organisaties vertegenwoordigt, vertaalt en documenteert de economische, ecologische en sociale meerwaarde van energiebesparing en versterkt het draagvlak voor ambitieus en effectief beleid.





Energy Saving  
**Pioneers**



## Energy Saving Pioneers

Jonathan Lambregs

tel 0497 463 488

info@energysavingpioneers.be

[www.energysavingpioneers.be](http://www.energysavingpioneers.be)



**Bond Beter Leefmilieu**  
KOEPEL VAN MILIEUVERENIGINGEN Vlaanderen...

Tweakerkenstraat 47  
1000 Brussel

tel 02 282 17 20

info@bblv.be

[www.bondbeterleefmilieu.be](http://www.bondbeterleefmilieu.be)